

BESEDA PREVAJALCA IN RECENZENTA

Antologija katerekoli nacionalne poezije, namenjena istojezičnemu občinstvu, je v marsičem čisto nekaj drugega kot sicer prav tako nacionalna antologija, vendar namenjena tujim bralcem. Je manj prestižna in bolj informativna, njena estetska in poetična vrednost sta, v dobrem in slabem, odločilno odvisni od prevoda. Zato najbrž ne bo nezanimivo, če ob Gedrihovem zapisu ob nekaterih antologijskih prizadevanjih objavimo tudi besedo, ki jo je imel Slavko Mihalić ob promociji tretje izdaje Zlobčeve Antologije slovenske poezije. Mihalićevo razmišljanje je zanimivo tudi zato, ker posega v sam historiat nastanka antologije, pri čemer seveda ne gre prezreti, da je Mihalić danes najbrže največje ime sodobne hrvaške poezije, hkrati pa glavni prevajalec v omenjeni antologiji in koordinator celotne prevajalske ekipe. Ob Mihaliću ponatiskujemo iz Slobodne Dalmacije recenzijo Tonka Moroevića, hrvaškega pesnika, esejista in umetnostnega zgodovinarja.

Ur.

Slavko Mihalić

OB TRETJI IZDAJI ANTOLOGIJE CIRILA ZLOBCA

Vsaka knjiga ima svojo zgodovino, svojo skrivnost in svojo usodo, na katero poskušamo vplivati, a nas zmerom z nečim preseneti. Tako tudi knjiga, ki jo danes predstavljamo: pravzaprav ne bi mogli zanesljivo reči, kdaj se njena zgodovina začne. Pred tridesetimi leti, ko mi je slovenski prijatelj podaril v Ljubljani zbirko Edvarda Kocbeka *Groza*, ki je prav takrat – kljub nasprotovanju partijske dogmatske birokracije in zaradi upornega prizadevanja mlajših pisateljev – dobila Prešernovo nagrado. Takrat je bil veliki slovenski pesnik Edvard Kocbek zbrisan iz literarne zgodovine, prav tako tudi iz javnega življenja, in je podelitev nagrade pomenila prizadevanje za pluralizem oziroma, z današnjimi besedami, za demokracijo.

Naključje – oziroma usoda je hotela, da sem v tistih letih vodil rubriko poezije v *Vjesniku* in sem v hrvaških izdajah poiskal prevode pesmi slovenskih pesnikov. Našel nisem skoraj ničesar, kar bi ustrezalo sodobnemu pojmovanju prevajanja, predvsem pa so manjkali prevodi modernih pesnikov, od katerih so mnogi dosegli v Sloveniji, pa tudi drugje v Evropi, največji ugled. In tako se je zgodilo, da sem se neke noči sam lotil tega odgovornega posla in prevedel Pokrajino Edvarda Kocbeka,

pozneje pa še nekatere druge pesmi. Ta prevod je, ne vem kako, prišel v roke samemu pesniku in on ga je sprejel in mi tako, kar je za vsakogar zelo pomembno, izrazil svojo podporo. Tisti trenutek sem tudi sam, o čemer prej nisem razmišljal, postal prevajalec. Pozneje mi je, v mračnih sedemdesetih letih, prav prevajanje omogočilo, da sem preživel.

Kljub vsemu pa je bilo v osnovni zamisli o antologiji slovenske poezije v hrvaščini in hrvaške poezije v slovenščini predvsem prijateljstvo pesnikov naših dveh narodov, danes tudi držav. To iskreno in daljnovidno prijateljstvo so pesniki pravzaprav podedovali od pesnikov iz časa med obema vojnama, pri čemer je bilo zmerom navzoče medsebojno spoštovanje razlik, posebnosti, hkrati pa tudi čvrsto zavezništvo v odporu do beograjskega unitarizma, ki se je tudi začel s prizadevanjem, da nam omeji svobodo jezika in duha, da bi naposled to dokončal s tanki.

Navadno se prijateljstvo v literaturi in v umetnosti sploh pribija na steber nerazumevanja, toda to prijateljstvo je edino – to dobro pozna moja generacija – ki se lahko upre trdoti nestrpnosti in duhovni nemoči pomanjkanja vizije. Prijatelji, pa tudi somišljeniki, so v prizadevanju, da bi s kulturo, umetnostjo, premagovali antagonizme sveta, uspeli po zaslugi Školske knjige – ki je edina imela pravi posluš za naše predloge – da je leta 1974 izšla v Zagrebu *Antologija slovenske poezije*, ki jo je sestavil in komentiral Ciril Zlobec, medtem ko je bil urednik prevodov in glavni prevajalec Slavko Mihalić, a naslednje leto, 1975, je v Ljubljani izšla *Antologija hrvaške poezije*, ki jo je sestavil in komentiral Slavko Mihalić, medtem ko je bil urednik prevodov in glavni prevajalec Ciril Zlobec.

Javne proslave tega velikega dogodka ni bilo; spominjam se: v Sloveniji so takrat hinavsko prepovedovali praznovanje božiča, na Hrvaškem pa so v kulturi imeli glavno besedo uvoženi patološki tipi, kakršni danes poveljujejo srbski imperalistični vojni.

Pa vendar, kljub pritiskom so Školska knjiga in njeni uredniki Branko Hečimović, Branko Perica in Tito Bilopavlović, ki zaslužijo več kot samo pohvalo, čez sedem let, 1981., tiskali že drugo izdajo Antologije (tako kot prvo v visoki nakladi 10.000 izvodov!), da bi danes, končno le v svobodi, izšla tudi tretja izdaja, ki je pravzaprav nova knjiga, nova Antologija. Za tiste, ki tega še ne vedo, bom navedel nekaj podatkov, ki najbolj pričajo o tem, kolikšen je bil ta dvajsetletni napor, da bi hrvaški javnosti kar najprimerneje predstavili slovensko pesništvo: v prvi izdaji je bilo uvrščenih v Antologijo 24 sodobnih oziroma povojnih pesnikov (mišljena je druga svetovna vojna) s skupno 68 pesmimi, v tej novi knjigi jih je skoraj še enkrat toliko, 44 pesnikov, s trikrat več, to je z 219 pesmimi. Seveda številke, ko gre za pogovor o poeziji, pa tudi o predstavitvi pesništva, so zmerom vprašljive, toda povejmo, da so v novi, bistveno razširjeni izdaji pesniki, ki so v drugi svetovni vojni padli na eni in drugi strani, da so v njej poeti, ki so v povojnem obdobju bili po lagerjih, zaporih, ječah, da so v Antologijo uvrščeni pesniki, ki še nimajo trideset let, so pa že doživeli primerno afirmacijo. Tako je poezija še enkrat slavila svojo zmago nad ozkosrčnostmi časa. Upam, da bo nova izdaja Antologije hrvaške poezije iz leta 1975 šla po podobni poti.

Povedal bom še nekaj, kar je izjemno pomembno za knjigo, ki jo imamo pred seboj: to je najpopolnejša Antologija slovenske poezije z 10.000 verzmi, hkrati pa tudi svojevrstna panorama hrvaške prevajalske umetnosti. Od starejših del sta vanjo uvrščena samo dva prevoda Ivana Gorana Kovačiča in Stanka Tomašiča. Že prevodi Vladimira Geria – Kette, Murn in Kosovel – so nastali v letih, ko je nastopala »krugovaška« generacija. Ne pozabimo, da je že nekoliko pozabljeni Lykos objavil v samostojnih knjigah, poleg teh treh slovenskih pesnikov, prav tako v Geričevem

prevodu, tudi četverico pomembnih Francozov: Baudelaira, Rimbauda, Mallarméa in Valéryja. Takoj potem so nastali izvrstni prevodi, prav tako med generacijo »krugovašev«, Nikole Miličevića, ki je prevedel Gradnika. Zvonimir Golob, tudi »Krugovaš«, je prevedel pesmi Janeza Menarta. Toda vse to zajema le skromen del, komaj 10% te Antologije – vse druge pesmi, torej preostalih 90%, so prevedli Luko Paljetak, Vesna Parun, Ljubomir Stefanović, Dragutin Tadijanović in Slavko Mihalič, vsi posebej za to priložnost. Lahko rečemo, da ima slovenska poezija danes na Hrvaškem, poleg pravkar omenjenih in nekaterih mlajših, največ dobrih prevajalcev. In prav to smo hoteli, naj se prevodov lotijo pomembna imena hrvaške poezije, in niti najmanj nas ni motilo, da so se nekateri prvokrat posvetili prevajanju iz slovenščine. Če smo bili v tem daljnovidni ali ne, najbolj zgovorno priča podatek, da je Luko Paljetak pozneje prevedel celotno pesniško delo Franceta Prešerna in si za to prislužil slovensko odlikovanje, pa tudi jaz sem za svoje prevajalsko delo prejel Župančičevo listino.

V današnjem obolenem svetu so ljubezni kratke, kot da ne morejo doseči same sebe. Toda naša ljubezen, naše prijateljstvo do slovenske pesniške besede traja že več kot dve desetletji, in prav danes, v novih razmerah, daje svoje najpomembnejše rezultate, to prekrasno Antologijo, na katero smo eni in drugi lahko upravičeno ponosni.